

EØS-avtalen bidrar til privatisering av offentlige tjenester og svekket folkestyret.

Tradisjonelt har det offentlige samarbeidet med private aktører for å løse oppgaver som det offentlige har ansvar for, men det har skjedd store endringer de siste 30 årene. Stadig flere og nye oppgaver utføres nå av private aktører – på vegne av det offentlige og i stedet for det offentlige. Eksempler her er mye av busstrafikken, flere helsetjenester, strømleverandører, barnevern, arbeidsformidling og drift av flyktningsmottak.

Det overordnede målet ifølge myndighetene har vært å spare offentlige penger. Metoden har vært å innføre markedstenkning av ulikt slag for at private aktører skal kunne konkurrere med det offentlige. Mange offentlige oppgaver og tjenester blir gjort om til «prisede varer» og blir styrt av økonomi og ikke ut fra enkeltpersoners og samfunnets behov. Verdifulle fiskekvoter og andre naturressurser fra fellesskapet blir overtatt av private.

Paradokset er at ingen forskning, verken nasjonalt eller internasjonalt, har vist at man med privatisering oppnår målet om å spare offentlige penger. Tvert imot er det godt dokumentert at konsekvensen er reduserte lønns- og arbeidsvilkår for ansatte, i tillegg til at den politiske innflytelsen både med økonomien og selve oppgaven blir svekket.

En alvorlig konsekvens av privatisering er også økte forskjeller i befolkningen. Det er også vist at eiere av nasjonale og internasjonale private velferds selskap eksempelvis tar ut store verdier som skulle vært brukt til velferd.

EU-regelverk som innlemmes i EØS-avtalen, det vil i all hovedsak si EUs regler for det indre markedet, skal innføres i Norge gjennom lovendringer eller forskrifter. EU-forordninger skal innføres ordrett, mens for direktiver er det tilstrekkelig at innholdet i bestemmelsene blir innført. I tillegg setter EØS-avtalens hoveddel krav til like konkurransevilkår og etableringsfrihet, samt har et generelt forbud mot offentlig støtte som kan påvirke konkurransen.

Anskaffelsesdirektivet (2014/24), postdirektivet (2008/6), kollektivtransportforordningen (1370/2007), forordningen om persontransport på jernbane (2016/2338) og helsedirektivet (pasientrettighetsdirektivet (2011/24)), er eksempler på EØS-regelverk som påvirker konkrete offentlige tjenester. Det er likevel mange av de offentlige oppgavene som ikke er gjenstand for en slik direkte EØS-regulering. Samtidig er det generelle regler knyttet til EØS-avtalen for hvordan offentlige tjenester må organiseres rent juridisk for å unngå å underlegges anskaffelsesreglene og markedsvilkår.

Det er betydelige muligheter for politikere som ønsker å stoppe privatiseringen og avvikle markedstenkningen i offentlige virksomheter og la det offentlige selv utføre offentlige tjenester. Tidligere sjefsøkonom i LO Stein Reegård har uttalt at både angsten for å gjøre feil og feilaktig bruk av regler for politiske formål kan føre til at politikerne ikke tør å velge offentlig **egenregi** eller langsiktig samarbeid med ideelle aktører. Mulighetene finnes nemlig ved å undersøke reguleringen av hver bestemte tjeneste/opp-gave, forholde seg til anskaffelsesregelverket og gjøre de nødvendige politiske vedtakene.